

کلیات عید زاکانی

شامل

قصاید ، غزلیات ، رباعیات ، رسایل ، لطایف

و

داستان موش و گربه

انگلیسی - فارسی

با مقدمه

استاد عباس اقبال آشتیانی

عبید زاکانی، عبیدالله، ۷۷۲ ق.

[کلیات . برگزیده]

کلیات عبید زاکانی: شامل قصاید، غزلیات، رباعیات، رسایل،
لطایف و داستان موش و گربه (فارسی - انگلیسی) با مقدمه عباس اقبال
آشتیانی - تهران، پیک فرهنگ، ۱۳۷۶.
ص. ۳۷۵

ISBN964-6188-03-6

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا.

چاپ دوم ۱۳۸۴

۱. شعر فارسی - قرن ۸ ق. الف. اقبال آشتیانی

عباس، ۱۳۷۵-۱۳۳۴، مقدمه نویس. ب. عنوان

۸۱۴/۳۲

PIR ۵۵۲۱ / ۱۱۶

ع ۴۳۷ / ی

۱۳۷۶

۱۳۷۶

م ۷۶-۳۸۱۵

کتابخانه ملی ایران
محل نگهداری

تهران: خیابان انقلاب - فخررازی - وحید نظری شماره ۱۹۲

تلفن: ۶۴۱۰۰۲۰-۶۴۰۹۴۲۵

کلیات عبید زاکانی

حروفنگاری: واحد رایانه پیک فرهنگ

نوبت چاپ: سوم (اول در قطع رقعی)

شمارگان: ۵۲۰۰ نسخه

چاپخانه: مؤسسه چاپ و انتشارات پیک فرهنگ

E-Mail: info@paykefarhang.com

Web site: www.paykefarhang.com

ISBN: 964-6188-03-6

شابک: ۹۶۴-۶۱۸۸-۰۳-۶

قیمت: ۳۶۰۰ تومان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
الف - ترجمه احوال عبيد	۱
۱- خواجه علاء الدين محمد	۴
۲- شاخ شيخ جمال الدين ابواسحاق اينجو	۵
۳- ركن الدين عميد الملك وزير	۶
۴- سلطان اويس جلايرى	۱۰
شاه شجاع مظفرى	۱۰
ب - آثار و تاليفات عبيد زاكاني	۱۱
۱- كليات اشعار	۱۲
۲- مثنوى عاشقانه	۱۲
۳- كتاب نوار در الامثال	۱۲
۴- كتاب اخلاق الاشراف	۱۲
۵- ريش نامه	۱۳
۶- صد پند	۱۳
۷- رساله تعريفات	۱۳
۸- اشعار هزليه و تضمينات	۱۳
۹- رساله دلگشا	۱۳
۱۰- مكاتبات قلندران	۱۳
۱۱- فال نامه بروج	۱۴
۱۲- فال نامه وحوش وطيور	۱۴
۱۳- قصه موش و گربه	۱۴
۱۴- مقامات ميرزا عبدالله افندى	۱۵
ج - مطايبات عبيد	۱۶
ديوان عبيد زاكاني	۱۹
قصايد	۱۹

- مقطعات..... ۱۳۸
- در عبرت از عافیت کار شاه شیخ ابواسحاق گوید..... ۱۳۸
- در حال فال گوید..... ۱۴۰
- در شکایت از قرض گوید..... ۱۴۱
- در مدح رکن الدین عمید الملک و زیر گوید..... ۱۴۱
- ایضاً در مدح همو گوید..... ۱۴۳
- ایضاً در مدح همو گوید..... ۱۴۵
- در یأس از خلق و توکل بخدا گوید..... ۱۴۶
- در کنایه بکسی گوید..... ۱۴۶
- در حسرت بر عمر گذشته گوید..... ۱۴۶
- در عبرت گوید..... ۱۴۷
- در تعریض گوید..... ۱۴۷
- در تزکیه نفس خود گوید..... ۱۴۷
- در صفت قصر شیخ ابواسحاق گوید..... ۱۴۷
- در تضمین مطلع یکی از قصاید سعدی گوید..... ۱۴۸
- در مناجات گوید..... ۱۴۸
- در شکایت از قرض گوید..... ۱۴۸
- ایضاً در شکایت از قرض گوید..... ۱۴۹
- در وصف معشوقه گوید..... ۱۵۰
- در وصف ایوان سلطان گوید..... ۱۵۰
- در نصیحت..... ۱۵۰
- در حقیقت احوال خود گوید..... ۱۵۰
- در حسرت بی پولی گوید..... ۱۵۰
- در وصف کاخ سلطان گوید..... ۱۵۱
- در وصف قلعه دارالامان کرمان گوید..... ۱۵۱
- در مناجات گوید به وضع مطایبه..... ۱۵۱
- قصاید و غزلیات چند..... ۱۶۱

از نسخ دیگر	۱۶۱
در مدح شاه شیخ ابواسحاق گوید	۱۶۳
ترکیب بند	۱۸۵
غزلیاتی چند	۱۸۸
غزل «۱»	۲۱۳
مثنوی	۲۱۴
در مدح شاه شیخ ابواسحاق و شرح احوال خود تضمین قطعه‌ای از ظهیر فارابی	۲۱۴
عشاق نامه	۲۱۶
در وصف اول	۲۱۷
در وصف معشوق	۲۱۸
غزل	۲۱۹
سخن در عشق	۲۱۹
عرض شوق	۲۲۰
غزل	۲۲۰
واقف شدن معشوق از حال عاشق	۲۲۱
پیغام فرستادن عاشق به معشوق	۲۲۳
پیغام رسانیدن قاصد	۲۲۴
خطاب معشوق به قاصد	۲۲۵
غزل	۲۲۵
سخن معشوق	۲۲۵
رسیدن جواب معشوق به عاشق	۲۲۶
پیغام فرستادن به معشوق	۲۲۶
رفتن قاصد پیش معشوق	۲۲۸
جواب گفتن معشوق به قاصد	۲۲۸
حدیث گفتن قاصد با معشوق	۲۲۹
پاسخ معشوق قاصد را با دیگر	۲۳۱
وصف بهار	۲۳۲

۲۳۵	غزل
۲۴۴	در صفت وصال
۲۴۶	در صفت حال
۲۵۵	غزل همام
۲۶۰	مناجات
۲۶۳	گزیده لطایف عبید زاکانی
۲۶۱	غزل همام
۲۶۱	در خواب دیدن عاشق معشوق را
۲۶۴	پیغام فرستادن عاشق به معشوق
۲۶۶	مناجات
۲۷۰	گزیده رساله دلگشا
۲۷۰	حکایات فارسی
۲۹۳	گزیده
۲۹۳	رساله اخلاق الاشراف
۲۹۵	باب اول در حکمت
۲۹۵	مذهب منسوخ
۲۹۶	مذهب مختار
۲۹۷	باب دوم در شجاعت
۲۹۷	مذهب منسوخ
۲۹۸	مذهب مختار
۲۹۹	مذهب منسوخ
۳۰۰	مذهب مختار
۳۰۰	پادشاهان از پی یک مصلحت صد خون کنند
۳۰۱	باب پنجم در سخاوت
۳۰۱	مذهب منسوخ
۳۰۱	مذهب مختار
۳۰۴	در حلم و وفا

۳۰۴		مذهب منسوخ
۳۰۴		مذهب مختار
۳۰۶		در حیا و وفا و صدق و رحمت و شفقت
۳۰۶		مذهب منسوخ
۳۰۶		مذهب مختار
۳۰۷		گزیده
۳۰۷		رسال صد پند
۳۰۸		صد پند
۳۱۲		گزیده
۳۱۲		ریش نامه
۳۱۵		گزیده
۳۱۵		تضمینات و قطعات و رباعیات
۳۱۶		المثنویات
۳۱۷		رباعیات
۳۱۹		رسالة تعریفات
۳۲۴		ملحقات
۳۳۱		هست این قصه عجیب و غریب
۳۳۱		یادگار عبید زاکانا
۳۳۲		به مهمانی خواندن سنگتراش، خدای را

مقدمه

الف - ترجمه احوال عبید

از شرح حال وقایع زندگانی عبید زاکانی متأسفانه اطلاع درست و دقیقی در دست نیست. اطلاعات ما در این باب تقریباً منحصر است به معلوماتی که حمدالله مستوفی مؤلف تاریخ گزیده (سال تألیف آن ۷۳۰ هجری) همشهری و معاصر عبید در یکی دو سطر راجع به او نوشته و پس از او دولت‌شاه سمرقندی در تذکره خود که به سال ۸۹۲ تألیف شده شرحی درآمیخته با افسانه در باب او بدست داده و عبدالله افندی مؤلف کتاب نفیس ریاض العلماء (تاریخ تألیف آن ۱۱۰۶) هم اگر چه در باب عصر عبید دچار اشتباه فاحشی شده باز معلومات گرانبهائی دیگری در باب بعضی از تألیفات او ذکر کرده است. سایر مؤلفین هر چه در باب عبید نوشته‌اند منقول از همین سه مصدر است بنابراین مانیز در اینجا برای تقریر احوال این شاعر و نویسنده خوش ذوق وسیله‌ای جز نقل ان اطلاعات نداریم. معلومات دیگری نیز از اشعار و مؤلفات عبید راجع به احوال معاصرین و ممدوحین او بدست می‌آید که به مدد آنها می‌توان اخباری را که مؤلفین سابق راجع به این شاعر نقل کرده‌اند تکمیل نمود.

به گفته حمدالله مستوفی عبید از خاندان زاکانیان است و زاکانیان تیره‌ای هستند از عرب بنی خفاجه که به مهاجرت به قزوین آمده و در آنجا ساکن شده بودند. از این خاندان دو شعبه اسم و رسمی داشته‌اند یک شعبه اهل علم و حدیث و منقول و معقول که حمدالله نام دو تن از ایشان را می‌برد «شعبه دیگر ارباب صدور از ایشان صاحب سعید صفی‌الدین زاکانی خداوند املاک و اسباب، و از ایشان صاحب معظم نظام الدین عبید زاکانی اشعار خود دراد و رسائل بی‌نظیر - (۱)»

از همین مختصر که مؤلف تاریخ گزیده راجع به عبید نوشته مطالب ذیل استنباط می‌شود:

اولاً: این که او از جمله صدور و وزراء بوده چه این مؤلف ذکر او را در ردیف شعبه صدور خاندان زاکانیان آورده و او را به لقب صاحب معظم یاد کرده. اما این که وزارت عبید در کدام دستگاه و پیش کدام یک از امرا و پادشاهان بوده مشخص نیست و در هیچ منبعی اشاره‌ای در این خصوص بدست نیامد. به هر حال این واقعه یعنی وزارت عبید هر صورتی که داشته از وقایع قبل از سال ۷۳۰ سال تألیف تاریخ گزیده است و از حوادث سنواتی است که دست کم چهل سال پیش از فوت عبید رخ داده.

ثانیاً: لقب دینی شاعر، نظام الدین بوده در صورتی که در مقدمه هائی که بر کلیات او نوشته‌اند

و در ابتدای غالب نسخ آن باقیست او را: «صاحب اعظم افتخار الاکابر فی